

Motivgruppe Ornithologie

Arbeitsgemeinschaft im Bund Deutscher Philatelisten e.V.

Nederlands contactorgaan van de Duitse motiefgroep Ornithologie met een bijdrage uit België. Contactpersonen: Gerard Kolman en Peter van Nies. Eerstgenoemde int de contributie van de Ned. (en ev. Belgische leden) en redigeert dit orgaan. Tel. 0486-473868. E-mail: gajkolman@home.nl. Website van de MGO (Peter van Nies) www.MG-O.de

Contactbrief 74 deel 2 (noteer 2 april 2011 contactdag in De Meern in uw agenda)

Geachte leden,

ik wens jullie allemaal goede kerstdagen en een voorspoedig en gezond 2011!!

met vriendelijke groet, gerard

Terugblik op de bijeenkomst in De Schalm, zaterdag 9 oktober 2010.

Op een mooie, zonnige herfstdag afreizen naar de Meern, voor de halfjaarlijkse bijeenkomst van de Nederlandse afdeling van de Motivgruppe? Dan moet er, naast het vooruitzicht om elkaar weer eens in levende lijve te zien en te spreken, de verwachting van een interessante lezing zijn. Aan beide zaken wordt meer dan voldaan.

Voor de lezing wordt uitgebreid bijgepraat. Na de lezing en de lunch gaan de boeken met ruilmateriaal gretig van hand tot hand. Dat de lezing van Ton de nodige indruk heeft gemaakt is goed te merken: er wordt met andere ogen gekeken naar en vooral langer gestudeerd op het ruilmateriaal.

Aan de hand van een royale selectie uit zijn verzameling van meer dan 20.000 gestempelde vogelpostzegels legt Ton Plug verband tussen de vogelafbeelding op –vooral- gestempelde postzegels en de postale geschiedenis van die zegels en/of de achtergronden van de zegel met alle variaties daarbinnen.

Een voorbeeld daarvan is naamsverandering van het land van uitgifte, bijvoorbeeld voorkomend bij vooral Afrikaanse voormalige koloniën, nu zelfstandige staten. Daarnaast spelen waardeverandering, opdrukken, postale boodschappen, naamgeving van de vogel, wisseling van 'kop' bij wisseling van heersers, naamgeving van al of niet tijdelijk bezette gebieden, algemene boodschappen van bijvoorbeeld vogel- en/of natuurbescherming, noodfondsen, gezondheid, officiële bezoeken, sport, ruimtevaart, postzegeltonoonstellingen enz. Ook perfins van bedrijven, gebruik van een ander watermerk of een voorafstempeling. Jaar van (her)uitgifte, foute naamgeving, combi-uitgaven, een zelfde afbeelding in veel verschillende landen.... voor Ton Plug allemaal redenen om een zegel op te nemen in zijn verzameling. Gedachtewisselingen en de nodige vragen over en weer zorgen voor een 'interactieve' lezing.

Al met al een zeer geslaagde en goed bezochte contactbijeenkomst.

Agnes van der Sanden

NATIONALE TUINVOGELTELLING.

In het weekend van 22 en 23 januari 2011 wordt weer de Nationale Tuinvogeltelling gehouden. Het is een initiatief van SOVON (Vogelonderzoek Nederland) die hiermee voor het eerst in 2003 begon, in nauwe samenwerking met Vogelbescherming Nederland (Afb.1). Het doel hiervan is om meer te weten te komen over de vogels die in steden en dorpen voorkomen.

Afb. 1

Hoe gaat dat in zijn werk, zo'n tuinvogeltelling? Iedereen die geïnteresseerd is, noteert gedurende een half uur alle vogels die er in zijn tuin of balkon te zien zijn. De resultaten worden daarna via internet doorgegeven aan Vogelbescherming. Ook als u niet in het gelukkige bezit van een tuin bent, kunt u meedoen: u zoekt gewoon een mooi, vogelrijk plekje in de buurt of in een park (Afb. 2).

Afb. 2

Afb. 3

Ter voorbereiding kunt U op www.tuinvogeltelling.nl kijken waar u een overzicht vindt van 25 veel in tuinen voorkomende vogels. Een afbeelding en beschrijving per soort maken het, ook voor iemand die niet thuis is in de vogelwereld, erg gemakkelijk om de vogels te herkennen. Mezen, Mussen en Merels kent iedereen wel, maar hoe zit het met Groenlingen (Afb. 3) en Boomkruipers (Afb. 4)?

Hoe heeft u de meeste kans van slagen, met andere woorden: hoe krijgt u zoveel mogelijk vogels te zien? In mijn artikel over wintervoeding (Thema jaargang 21, nummer 5) heb ik een aantal tips gegeven waarmee u vogels naar uw tuin kunt lokken: een rijk gevulde voedertafel (Afb. 5) en vers drinkwater doen wonderen. Het is slim om daarmee al ruim van tevoren te beginnen, de vogels weten dan dat er wat te halen is en zullen zeker naar uw tuin komen.

Afb.. 4

Afb. 5

Ga ergens zitten waar u een goed overzicht heeft, bij het raam bijvoorbeeld, maar zorg er wel voor dat het de vogels niet afschrikt. Het gemakkelijkst is het, als u de voedertafel zo heeft geplaatst dat u ze vanuit de plaats waar u zit goed kunt zien. 's Ochtends hebben vogels de grootste

honger en zijn ze het meest actief. Het beste moment van voeren én tellen dus. Houd pen en papier bij de hand en eventueel een vogelgids en verrekijker (Afb. 6). Noteer alle soorten die u ziet en turf de aantallen. U hoeft geen onderscheid te maken tussen mannetjes of vrouwtjes, het gaat uitsluitend om het aantal individuen. Als u een half uur geteld heeft kunt u uw waarnemingen totaliseren en via www.tuinvogeltelling.nl doorgeven aan Vogelbescherming. Aan de hand van alle waarnemingen wordt vervolgens de 'Nationale Tuinvogel Top tien 2011' samengesteld.

Afb. 6

Het aantal deelnemers neemt elk jaar toe, een bewijs dat het door veel mensen kennelijk als een

Afb. 7 (misdruk)

leuke bezigheid wordt ervaren. Bij de vorige telling deden bijna 37.000 mensen mee, een nieuw record! In totaal werden er bijna 850.000 vogels geteld. Het is niet zo verwonderlijk dat in de landelijke toptien de Huismus (Afb.

Afb. 8

7) bovenaan stond en Merel en Koolmees op de tweede respectievelijk derde plaats. Per regio of postcode kan dit echter aanzienlijke verschillen te zien geven: Pimpelmees (Afb. 8), Vink, Kauw en Spreeuw scoren doorgaans ook erg hoog. En wat dacht u van het sympathieke Roodborstje? En wie weet, misschien betrapt u wel een Sperwer (Afb. 9) die een zangvogeltje van de voedertafel probeert te verschalken!

Afb. 9

Ik hoop dat het bovenstaande ook voor u aanleiding is om eens mee te doen en wens u daarbij veel plezier.

Peter van Nies

Nogmaals contributie

Noel Pattijn wees mij er heel attent op dat ik wel contributie vraag, maar voor de Belgen geen IBAN en BIC nummers gaf!!

Hier komen ze: IBAN: NL12ING0000015324
en BIC: INGBNL2A. Dank je wel Noel. gk

Vogels met kuiven

Het is niet het vliegvermogen dat vogels tot een klasse apart maakt, want ook vleermuizen en insecten kunnen vliegen en sommige vogels juist niet. Wat ze onderscheidt van alle andere dieren is het feit dat ze veren hebben. Wat zijn de voornaamste functies van de veren? Een vogel heeft ze nodig om te kunnen vliegen, om warmte vast te houden, om water af te stoten en als camouflage en uiterlijk vertoon. Een algemene regel is dat hoe vochtiger en warmer het klimaat is hoe kleuriger de vogels zijn.

Een opvallende uitzondering op deze regel is de IJsvogel.

Mensen tooien zich, afhankelijk van de mode, nog wel eens met een kuif. Bij andere zoogdieren wordt de kuif nauwelijks gezien. Alle vogels zetten bij opwinding de kopveren op. Maar een paar verlengde kop-veren spreken een flink woordje mee bij het uiterlijk vertoon of deze veren nu direct aan de snavelbasis, op de 'neus' of boven op de kop dan wel op het achterhoofd zich bevinden.

Zoogdieren hebben informatieve, sprekende oren met een signaalfunctie. Vogels hebben wel prima oren, maar deze missen het informatieve, sprekende. Bij vogels heeft de kuif deze signaalfunctie overgenomen. En zoals het vogels betaamt is het een superlichte, inklapbare gestroomlijnde oplossing.

Haan

Helmkasuaris

Een bijna niet- vliegend hoen kan zich een kam veroorloven en de niet tot vliegen in staat zijnde Helmkasuaris zijn helm, maar verder zijn een lage luchtweerstand en lichtgewicht de maatstaf. De kuif is als het ware een uitklapbaar reclamebord met soms verrassende contrasterende kleuren voor extra effecten. De signalen zijn soortspecifiek en vormen een soort gebarentaal waarmee vogels hun stemming tot uitdrukking brengen. De signalen worden meestal gebruikt in conflictsituaties en bij de paarvorming. Ze worden vaak in combinatie gebruikt met zang of andere geluiden.

Mannetje van de Pteridophora alberti (paradijsvogel) bij balts

Waarom een kuif? Een kuif onderscheidt je van de ander: je bent een man of een vrouw, de kuif kan

aangeven tot welke soort je behoort. Een kuif vergroot je status als partner en als territorium-verdedigende man. Bovendien is een kuif de signaalversterker van de stemming en emoties. Vooral voor de wat socialere soorten is de kuif een uitkomst. Hiermee kan de stemming van een vogel in een groep direct opvallen. Toch is dit alles maar relatief. Dezelfde effecten zijn te bereiken met korte kopveertjes die recht op gezet kunnen worden.

Provencaalse Grasmus

Vink (man)

De Grasmus en de Vink kunnen zo een minikuifje opzetten. Ook een Karekiet zet in de paartijd zijn kopveren op tijdens de zang om mogelijke partners te lokken en rivalen af te schrikken. Kuifvertoon is zelfvertoon in optima forma. Het hoort bij het groter maken, imponeren en een trotse houding aannemen, vooral tegenover het andere geslacht.

Kuifduiker

Dat vertoon moet ook nog goed in beeld gebracht worden. Afhankelijk van de soort kan dat betekenen, dat de kop daarom gedraaid moet worden. Bij soorten als exotische roofvogels komt de brede kuif goed uit als hij recht van voren wordt getoond, vaak wordt de kuif echter van opzij getoond.

Kroonarend

Secretarivogel

Geelkuifkakatoe

Bij het imponeerritueel maakt de Kleine Geelkuifkakatoe zijn opgezette kuif nog opvallender door met zijn kop te zwaaien en te knikken. De mannetjes vertonen dit ritueel tijdens de balts maar doen het ook vaak in groepsverband.

Soms wordt de onderlinge agressie uitgeleefd op een fraaie kuif. Het gaat dan om een regelrechte aantasting van waardigheid en zelfvertrouwen. Niet altijd hoeft het pikken in de kuif plaats te vinden. Een opklapbare kuif heeft dan voordelen. Zo'n kuif is als een vlag, je kunt hem snel hijsen en als de omstandigheden dat vragen stilletjes strijken. Dit maakt veel gedoe zoals vechten overbodig.

Bij sommige vogels hebben ook de vrouwtjes een volwaardige kuif. Bij hoppen dragen zowel

Hop

mannetje als vrouwtje een flinke kuif. Maar ze gebruiken die op verschillende momenten. Zo laat het vrouwtje zich tijdens de hofmakerij door het mannetje voeren. Ze gedraagt zich dan als een jong en maakt zich klein. Dat doet ze door de kuif plat te leggen, samen met de rest van de veren. Maar het mannetje heeft dan z'n kuif op samen met de andere veren. De twee vogels zien er op dat moment heel verschillend uit.

Tauraco persa, Groene Toerako

Vele tropische vruchtenetende vogels, waaronder toerako's, houden veel tijd over voor paarvorming- en baltsceremonies. Bijna alle toerakosoorten hebben een spitse kuif die tijdens de balts overeind wordt gezet en misschien ook dient om soortgenoten te herkennen. Zowel wijfjes als mannetjes hebben een kuif.

Lophophorus impejanus,
Koningsglansfazant

Het mannetje van de Koningsglansfazant heeft een uitvoerig met pluimen en gekleurde huid versierde kop. Evenals bij andere leden van de fazantenfamilie is het wijfje vaalbruin. Omdat ze op de grond nestelt en alleen de eieren uitbroedt, heeft ze, in tegenstelling tot de mannetjes, een goede schutskleur nodig.

Deropterus accipitrinus,
Kraagpapegaaï

Er zijn veel papegaaïen die hun kop- en nekveren kunnen opzetten, maar deze eigenschap is bij de

Kraagpapegaai het sterkst ontwikkeld. De opgezette kraag is een imponeerstructuur, die zowel in de balts als tijdens agressieve confrontaties wordt gebruikt.

Coura cristata, Victoria Kroonduif

Bij de Kroonduif bezitten beide seksen een fraaie, ijle kuif, maar alleen het mannetje vertoont, vooral bij de balts in een buigceremonie, de kuif. De kuif speelt dan letterlijk de hoofdrol.

Lepelaar

Palmkakatoe

Zwarte Kroonkraanvogel

Oranje Rotshaan

Amazonekroontiran

Kievit

Pestvogel

Kokardezaagbek

Hermietibis

Vogelkuiven in verschillende soorten en maten uit alle windstreken.

Hans v.d.Sanden

ORNIFLANDRIA

De dure Visarend en de Pijlstaart

De eerste voorverkoop met bijzondere postzegeluitgiften van het jaar was voorzien voor 15 januari 2011 in Zellik. De Post dacht echter aan het aloude spreekwoord "Vroeg begonnen is half gewonnen" en begint al met een uitgifte van twee "vogeltjes van Buzin", wellicht op 3 januari 2011

(samen met een postzegel voor de vrijgemaakte postmarkt). Dat zou dan in het Muntcentrum in Brussel moeten zijn, maar alles wordt hopelijk nog tijdig gecommuniceerd via het tijdschrift van de Filatelistische Dienst van de Post.

Het gaat om de Visarend, een postzegel met de waarde van € 4,70 en eentje van € 0,08 met een Pijlstaart. Zoals gewoonlijk zal daar ook wel een speciale afstempeling bij zijn. Die Visarend is een oude tekening die ook gebruikt werd voor het blokje van "25 jaar André Buzin". Die stond toen linksboven op het blokje, niet op één van de zegels, maar op de rand. Nu gebruiken ze diezelfde afbeelding voor een echte postzegel, of twee voor de prijs van één (tenminste wat de kosten van de Post betreft, want de klant betaalt natuurlijk twee keer voor dezelfde afbeelding).

Zwartkeellijster

Op dit eigenste moment is vogelkijkend Vlaanderen in de ban van een Siberische Zwartkeellijster (*Turdus atrogularis*). Die vogel is hier zo zeldzaam dat alle Rare Bird Alert twitchers hem nog moeten zien. Maar geen nood, de vogel zit in de tuin van een vogelkijker die vogels lokt met vogelgeluidjes en die zijn veranda in de Karekietstraat in Loppem openstelt voor iedereen die de vogel wil zien. Dus stonden ze daar al snel met vijftig (maar wel schoenen uitdoen aan de voordeur), was ook TV aanwezig en kwam het in het avondnieuws en zei de eigenaar van het huis dat het wel al 80 jaar geleden was dat die soort hier nog gezien was en dat het weer 20 jaar kan duren voor hij nog eens opduikt (of dat nu waar is of niet, klinkt wel mooi voor het nieuws). In Nederland hebben ze de vogel nochtans vorig jaar gezien en zijn er al 275 vogelaars van Dutch Bird Alert die daar de Zwartkeellijster al hebben gezien (de meesten van hen al in 1996). Op postzegel is deze soort nog zeldzamer – voorlopig nog een gat in de vogelcollectie. Misschien moet één van de vele fotografen van Loppem er maar eens een "Mijn zegel" van maken van deze voor Vlaanderen unieke waarneming.

ULULARIA

Uilen van Nederland en België

Wie nu nog € 10 betaalt voor Stone, de Steenuilenwerkgroep van Nederland, die kan binnenkort het eerste nummer van het nieuwe tijdschrift "Uilen" in de bus verwachten. Dat zou normaal deze maand (december 2010) moeten verschijnen. Op de SOVON-dag in november was niet alleen de Steenuilenwerkgroep, maar ook de Kerkuilenwerkgroep en de Oehoewerkgroep aanwezig.

Ondertussen blijft het goed gaan met de Kerkuil in Nederland. Johan de Jong is bezig met onderzoek om het geslacht in de hand te kunnen onderscheiden aan de hand van de vleugels. Binnenkort gaat hij daarover publiceren.

De Velduil gaat ondertussen verder achteruit. Mijn eerste waarnemingen van deze soort waren in Texel en Zeeland, maar het aantal broedbaren is daar de laatste jaren verminderd. De voorbije winters kon ik in eigen land blijven en elk jaar een aantal velduilen (en zelfs enkele winters geleden ook een Sneeuwuil) spotten in de Uitkerkse Polders (bij Blankenberge aan de Belgische kust). Ook nu zijn daar al enkele Velduilen aanwezig. Vorige maand (november 2010) was er echter een Velduil een 10-tal aanwezig hier in het natuurgebied aan mijn achterdeur (de Kalkense Meersen) – veelleuker als je een soort in je eigen achtertuin kan waarnemen, ook al heb je hem al zo vele keren elders gezien.

kobra (Koenraad Bracke)